1937 ий
15
ДЭКАБРЬ
№ 94 (378)
Акшэ 5 ыр.

8-шэ ИЙ ЛЭКТЭШ

Чыла эл пролэтар-шамыч, ушныза!

Рвэзэ Коммунист

ВЛКСМ
Маробком
дэн
Горком
орган

МОСКО ОЛАН СТАЛИНСКИЙ ИЗБИРАТЭЛЬНЫЙ ОКРУГЫСО ИЗБИРАТЭЛЬ-ШАМЫЧЫН ПРЭДВЫБОРНЫЙ ПОГЫНЫМАШТЭ

Кугу тэатрэш 1937 ий 11 дэкабрьыштэ

И. В. СТАЛИН ЙОЛТАШЫН ОЙЛЫМЫЖО

Прэдсэдатэльствуйщий. Мут мэмнан кандидат Сталин йолташлан пуалтэш.

Сталин йолташын трибуныш лэкмыжым избиратэль шамыч вийан сово кырымаш дэнэ вашлийыт. Сово кырымаш ик мыньар минут шуйна. Кугу тэатр залыштэ улшо пўтынь калык шогэн, Сталин йолташым саламла. Зал гыч чарнидэ кычкырымэ йўк шэргылтэш: „Вийан лийжэ кугу Сталин, ура!", „Тўньаштэ эн дэмократичэский совэт Конституцийын творэцшэ Сталин йолташлан, ура", „Вийан лийжэ пўтынь тўньасэ угнэтьонный шамычын вождьшо Сталин йолташ, ура!".

Сталин. Йолташ-шамыч, признатьлаш гын, мый выступатлаш шонэн ом ул ыльэ. Но мэмнан пагалымэ Никита Сэргэйэвич, манаш лийэш, мыйым вийэш тышкэ, погынымашыш кондэн: каласэ, манэш, сай мутым. Мо нэргэн, лач могай мутым каласаш? Сайлымаш онЧылно мом каласаш кўлэш ыльэ гын, чылажат мэмнан вуйлатышэ йолташ-шамычын—Калинин, Молотовын, Ворошиловын, Кагановичын, Иэжовын да йатыр моло отвэтствэннэ йолташ-шамычын мутыштышт каласалтын да каласэн пытаралтын. Нунын ойлымашкышт мом эшэ йэшараш лийэш?

Избиратэльный кампанийын йужо вопросшо шотыштэ умылтарымаш трэбутлалтэш, манмыт. Могай умылтарымаш, могай вопрос-шамыч шотышто? Мом умылтараш кўлэш ыльэ гын, чылажат большэвик-шамыч партийын, комсомолын, Профэссиональнэ Сойузв Всэсойузный Цэнтральный Совэтын, осоавиахимын, физкультур паша комитэтын палэ обращэньыштышт умылтаралтын да умылтарэн пытаралтын. Тидэ умылтарымашкэ мом эшэ йэшараш лийэш?

Конэчнэ, чыла нэргэн да нимо нэргэн иктаж могай куштылго мутым каласаш лийэш ыльэ (куштылго воштылмаш). Ала тыгай мут публикым забавитлат ыльэ. Тыгай мут шотышто мастэр-шамыч, тушто, капиталистичэский эллаштэ вэлэ огыл, но мэмнан дэнат, совэт элыштэ улыт, маныт (воштылмаш, сово кырымаш). Но, эн пэрвойак, мый тыгай мут шотышто мастэр ом ул. Кокымшыжлан, кызыт, кунам мэмнан, большэвик-шамычын, чыланат, манмыла, „паша умша тич" улмо годым забавэ паша дэнэ заниматлаш йöра мо? Мый ок йöрö манын шонэм.

Раш, тыгай условий годым сай мутым от каласэ.

Тугэ гынат, мый трибуныш лэктынам гын, конэчнэ, кэч иктаж мом да каласаш логалэш. (Рўжгэ сово кырымаш).

Эн ончычак, мый избиратэль - шамычым нунын млангэм ыштымэ ўшанышт вэрч таум каласынэм (сово кырымаш).

Мыйым дэпутатлан кандидатыш выставитлэныт да совэт столицысэ Сталинский округын избиратэльный комиссийжэ мыйым дэпутатыш кандидатлан зарэгистрироватлэн. Тидэ, йолташ-шамыч, кугу ўшан. Большэвистский партийлан, кудын члэнжылан мый шогэм да личнэ млангэм, тидэ партийын прэдставитэльжылан, тэндан ыштымэ ўшанлан тланда большэвистский кугу таум каласаш разрэшитлыза (рўжгэ сово кырымаш).

Мый шинчэм, мо тугай ўшан. Тудо, йэстэствэнно мыйын ўмбак у, йэшартыш обязанностьым, сэдыгэ, у йэшартыш отвэтствэнностьым пышта. Мо вара, мэмнан большэвик-шамычын, отвэтствэнность дэч отказыватлаш принЬато огыл. Мый тудым охотан приниматлэм (кужу жап рўжгэ сово кырымаш).

Шкэ могырым мый тэндам, йолташ-шамыч, завэритлынэм ыльэ, тэ Сталин йолташлан смэлэ ўшанэн кэртыда (кужу жап чарнылымэ вийан сово кырымаш. Зал гыч: „А мэ чыланат Сталин йолташ почэш!" кычкырымэ йўк шокта). Ўшанэн кэртыда, Сталин йолташ калык ончылно (сово кырымаш), пашазэ класс ончылно (сово кырымаш), крэстьйанствэ ончылно (сово кырымаш), интэллигэнций ончылно шкэ долгшым шуктэн мошта (сово кырымаш).

Умбакыжым, мый, йолташ-шамыч, тэндам шушаш пўтынь калык пайрэм дэнэ, Совэт Ушэмын Вэрховный Совэтышкыжэ сайлымэ кэчэ дэнэ поздравитлынэм (рўжгэ сово кырымаш). Шушаш сайлымаш тидэ, йолташ-шамыч, просто сайлымаш огыл. Тидэ мэмнан пашазэ-шамычын, мэмнан крэсаньык-шамычын, мэмнан интэллигэнцийын чынак пўтынь калык пайрэм (рўжгэ сово кырымаш). Тыгай чынак эрыкан да чын дэмократичэский сайлымаш тўньаштэ альэ нигунамат лийын огыл, нигунамат! Тыгай вэс примэрым историй ок шинчэ (сово кырымаш). Паша тушто огыл, мэмнан дэнэ сайлымаш всэобщо, тöр, тайнэ да вик улмаштэ огыл, хотьа тидэ шкэжат кугу значэньым налын шога. Пашажэ тушто: мэмнан всэобщо сайлымаш, тўньаштэ кэч могай сайлымаш дэнэ таҥгастарымашташ эн эрыкан да эн дэмократичэский сайлымаш лийын эртаралтэш.

Всэобщо сайлымаш йужо капиталистичэский эллаштат, дэмократичэский манмэ эллаштат, эртаралтэш да лийын шога. Но могай обстановкышто тушто сайлымаш эрта? Классовый столкновэний обстановкышто, классовый вражда обстановкышто, избиратэль-шамыч ўмбак капиталист, помэщик, банкир да капитализмын моло акулышт могырым пызырымэ обстановкышто. Тыгай сайлымашым, тудо тöр, тайнэ да вик гынат, тўрысак эрыкан да тўрысак дэмократичэский сайлымаш—манаш ок лий.

Мэмнан дэнэ, мэмнан элыштэ, мöҥгэшлэ, сайлымаш йöршэш вэс обстановкышто эрта. Мэмнан дэнэ капиталист-шамыч укэ улыт, помэщик-шамыч укэ улыт, сэдыгэ, имущий класс-шамыч могырым нэимущий - шамыч ўмбак пызырымашат укэ. Мэмнан дэнэ сайлымаш пашазэ-шамычын, крэсаньык-шамычын, интэллигэнцийын ваш-ваш кэлшэн илымэ обстановкышто, нунын ваш-ваш ўшанымышт обстановкышто, ваш-ваш кэлшэн илымэ обстановкышто, мый манам, эрта. Вэт мэмнан дэнэ капиталист - шамыч укэ улыт, эксплоатаций укэ, чынжым, калыкын вольажым искажатлаш тудын ўмбак пызырашат нигöлан.

Тэвэ молан мэмнан сайлымаш пўтынь тўньаштэ йэдинствэннэ чынак эрыкан да чынак дэмократичэский лийын шога (рўжгэ сово кырымаш).

Тыгай эрыкан да чынак дэмократичэский сайлымаш социалистичэский порьадкын торжэствожо нэгызэш, мэмнан дэнэ социализм просто ышталтэш вэлэ огыл, а йўлаш, калыкын кажнэ кэчысэ йўлашкыжэ пурэн—тидэ нэгызэш гына лэктын кэртын. Мэмнан дэнэ социализмым ышташ лийэш, альэ укэ,—манын 10 ий ожно дискуссироватлашат лийэш ыльэ. Ындэ тидэ дискуссионный вопрос огыл. Ындэ тидэ факт-шамычын вопросшо, живой илышын вопросшо, йўла вопрос. Тудо калыкын пўтынь илышышкыжэ шыҥгэн. Мэмнан фабрик дэн заводлаштэ капиталист-шамыч дэч посна пашам ыштат. Пашам калык гыч лэкшэ йэҥ-шамыч вуйлатат. Тидак мэмнан дэнэ чынжымак социализм маналтэш. Мэмнан пасулаштэ млангэ тружэник шамыч помэщик дэч посна, кулак дэч посна пашам ыштат. Пашам калык гыч лэкшэ йэҥ-шамыч вуйлатат. Тидак мэмнан дэнэ социализм йўлаштэ маналтэш, тидак мэмнан дэнэ эрыкан, социалистичэский илыш—маналтэш.

Тэвэ тидэ нэгызэшак мэмнан дэнэ у, чынак эрыкан да чынак дэмократичэский сайлымаш, айдэмэ тукым историйыштэ нигунам лийдымэ сайлымаш лэктын.

Тылэч вара тэндам пўтынь калык торжэство кэчэ дэнэ, Совэт Ушэмын Вэрховный Совэтышкыжэ сайлымэ кэчэ дэнэ кузэ поздравитлаш огыл! (Залысэ пўтынь калыкын совым вийан кырымыжэ).

Умбакыжым мый, йолташ-шамыч, тыланда каҥгашым, дэпутатыш кандидатын шкэ избиратэльжэ-шамычлан каҥгашыжым пунэм. Капиталистичэский эл-шамычым налаш гын, тушто дэпутат дэн избиратэль шамыч коклаштэ ик мыньар своййэобразнэ, мый манам чылт страннэ отношэньэ уло. Сайлымаш каймэ годым дэпутат-шамыч шкэ избиратэльышт ончылно мыльгыжыт, нунын ончылно сайла койыт, вэрностьлан товатлат, тўрлö шуко сöрымашым пуат. Тыгэ лэктэш, дэпутат-шамычын избиратэль-шамыч ончылно зависимостьышт тўрыс лийэш. Сайлымаш эртэн гына шуэш, кандидат-шамыч дэпутатыш савырнат, отношэньэ тунамак вож гычак вашталтэш. Дэпутат-шамычын избиратэль-шамыч дэч зависимэ лиймышт олмэш нунын тичмашынак нэзависимэ лиймышт лэктэш. 4 альэ 5 ий коклаштэ, вэс сэмын манаш гын, у сайлымаш мартэ, дэпутат шкэнжым калык дэч, избиратэль-шамыч дэч йöршэш эрыкыштэ, нэзависимэ улшылан чувствоватла. Тудо ик лагэрь гыч вэсыш кусэн кэртэш, тудо чын корно гыч йоҥгылыш корныш корангын кэртэш, тудо кўлэш огыл характэран йужо махинацийэшат варнэн кэртэш, тудо, шканжэ кэлшымэ сэмын, шуҥгалтылын кэртэш—тудо нэзависимэ.

Тыгай отношэньым нормальныйлан шотлаш лийэш мо? Нимогай случайыштат,

МУЧАШЫЖЭ 2-шо МОГЫРЫШТО.

И. В. СТАЛИН йолташын ойлымыжо

(МУЧАШ)

Йолташ-шамыч. Тидэ обстойатэльствым мэмнан Конституций шотыш налын да законым пуртэн, тудын почэш избиратэль-шамыч шкэ дэпутатыштым нуно финтитлаш тӱҥалыт гын, нуно корно гыч кораҥэдылыт гын, нуно калык дэч, избиратэль-шамыч дэч зависимэ улмыштым мондат гын, срок шуыдэ отозватлаш праван улыт.

Тидэ замэчатэльнэ закон, йолташ - шамыч. Дэпутат калыкын слуга улмыжым, Вэрховный Совэтыш тудын посланэц улмыжым шинчылаш да тудо шкэнжым калыкын пумо наказ лиений дэнэ наҥгайшаш. Корно гыч кораҥынат, избиратэль-шамыч у сайлымашым трэбоватлаш праван улыт, корно гыч кораҥшэ дэпутатым вуно вороной имньэ дэнэ кудалыкташ праван улыт. (Воштылмаш, сово кырымаш). Тидэ замэчатэльнэ закон. Мыйын каҥашэм, дэпутатыш кандидатын шкэ избиратэльжэ-шамычлан каҥашшэ—избиратэль-шамычын тидэ правашт нэргэн,—дэпутат - шамычым срок шудэ отозватлымэ права нэргэн шарнаш, шкэндан дэпутат-шамычдам шэкланаш, нуным контролироватлаш да, нуно чын корно гыч кораҥгаш шонат гын, нуным вачӱмбач ӱштыл шуаш, у сайлымашым назначитлаш трэбоватлаш. Правитэльствэ у сайлымашым назначитлаш обйзан. Мыйын каҥашэм—тидэ закон нэргэн шарнаш да тудым кӱлэш годым кучылташ.

Пытартышлан, д э п у т а т ы ш кандидатын шкэ избиратэльжэ-шамычлан эшэ ик каҥаш. Чыла лийын кэртшэ трэбований кокла гыч утларак элэмэнтарнэ трэбованьыжым налаш гын, шкэ дэпутат - шамыч дэч мом вообщэ трэбоватлаш кӱлэш?

Избиратэль - шамыч, калык шкэ дэпутатышт дэч тэвэ мом трэбоватлышаш улыт: нуно шкэ задачыштын кӱкшытэшышт кодышт, нуно шкэ пашаштышт политичэский обыватэль - шамыч таҥытыш ынышт воло, нуно лэнинский типан политичэский дэйатэль - шамыч постэш кодышт, нуно, Лэнин сэмын, тугайак раш да опрэдэльонный дэйатэль лийышт (сово кырымаш), нуно, Лэнин гайак, кучэдалмаштэ лӱддымӧ да калык тушман-шамыч дэк чаманыдымэ лийышт (сово кырымаш), нуно паша нэлэмаш тӱҥалмэ годым да горизонтышто иктаж могай шучкылык сӱрэтлалташ тӱҥалмэ годым кэч могай паникэ дэч, кэч могай паникэ гай дэч эрыкан лийышт, нуно, Лэнин эрыкан лиймэ сэмынак, кэч могай паникэ гай дэч тыгак эрыкан лийышт (сово кырымаш), нуно сложный вопрос - шамычым рэшатлымэ годым, кушто чыла плъус дэн минус шотышто чыла могырымат ориэнтаций да чыла могырымат шотыш налмэ кӱлэш, Лэнин гайак, тугак мудрый да рашкыдымэ лийышт (сово кырымаш), нуно, Лэнин гайак, тугак правдивый да чэстнэ лийышт (сово кырымаш), нуно калыкым Лэнин йӧратымыжэ сэмынак, тугак шкэ калыкшым йӧратышт (сово кырымаш).

Дэпутатыш чыла кандидатак лачак тидэ тӱрлӧ дэйатэль лийын шогат—манын мэ ойлэн кэртына мо? Мый гын тидым ом каласэ ыльэ. Тӱньаштэ тӱрлӧ йэҥ-шамыч лийыт, тӱньаштэ тӱрлӧ дэйатэль-шамыч лийыт. Тыгай йэҥ - шамыч улыт, нунын нэргэн кӧ тудо тугай ойлаш ок лий: йа тудо сай, йа тудо начар, йа мужэствэннэ, йа лӱдшанрак, йа тудо мучашкэ шумэш калык вэрч, йа тудо калык тушман-шамыч вэрч. Тыгай йэҥ-шамыч улыт да тыгай дэйатэль - ш а м ы ч улыт. Нуно мэмнан, большэвик - шамыч коклаштат улыт. Шкэат шинчэда, йолташ-шамыч, йэш урод дэч посна огыл. (Воштылмаш, сово кырымаш). Нэопрэдэльонно типан тыгай йэҥ-шамыч нэргэн, политичэский дэйатэль олмэш вашкэрак политичэский обыватэльым шарныктарышэ йэҥ-шамыч нэргэн, тыгай нэопрэдэльонно, оформитлалтдымэ типан йэҥ-шамыч нэргэн руш кугу писатэль Гоголь пэш тура каласэн: „йэҥ-шамыч, манэш, нэопрэдэдэльонный улыт, ни тудо, ни тидэ умлаш ок лий, могай йэҥ улыт, ни олаштэ Богдан, ни й а л ы ш т э Сэлифан" (воштылмаш, сово кырымаш). Тыгай нэопрэдэльонный йэҥ дэн дэйатэль-шамыч нэргэн мэмнан дэнэ калыкыштат пэш тура ойлалтэш: „Так шканжэ айдэмэ—ни кол, ни шыл" (чыланат воштылыт, сово кырымаш), „Ни йумылан сорта, ни чортлан кочэрга" (чыланат воштылыт, сово кырымаш).

Дэпутатыш кандидат-шамыч коклаштэ (конэчнэ, нунын ончылно мый пэш кугун извиньатлэм)да мэмнан дэйатэль-шамыч коклаштэ вашкэрак политичэский обыватэльым шарныктарышэ, шкэ характэрышт дэнэ, шкэ физиономийышт дэнэ „Ни йумылан сорта, ни чортлан кочэрга" (воштылмаш сово кырымаш),—манын калыкыштэ нунын нэргэн ойлалтмэ тыгай типан йэҥ-шамыч укэ улыт, манын тичмашынак ӱшанэн мый ойлэн ом кэрт.

Йолташ-шамыч, шкэ кандидатда-шамыч ӱмбак тэ эрэак влийатлыза, нунын шкэ ончылнышт кугу Лэнинын кугу образшэ лийжэ да чыла шотыштат Лэнинлан подражатлышт манын нунылан внушатлыза—мый тыгэ шонэм (сово кырымаш).

Избиратэль - шамычын функцийышт сайлымаш дэнэ ок пытэ. Тудо тидэ созыв Вэрховный Совэтын сущэствоватлымэ пӱтынь жап мучкыжо шуйна. Дэпутат чын корно гыч кораҥэш гын, избиратэль-шамычлан шкэ дэпутатыштым жап дэч ончыч отозватлаш правам пушо зокон нэргэн мый шаҥгэ ойлышым. Тыгэжэ, избиратэль-шамычын обйзанностьышт дэн правашт тыштэ: нуно шкэ дэпутатыштым эрэак контрольышто кучышт да нуно шкэ дэпутатыштлан внушатлышт — политичэский обыватэль таҥытыш нуно нигузэат ынышт воло, нуно—избиратэль - шамыч шкэ дэпутатыштлан кугу Лэнин гайак лийаш внушатлышт (сово кырымаш).

Тыгай, йолташ - шамыч, мыйын тыланда кокымшо каҥашэм, шкэ избиратэльжэ-шамычлан дэпутатыш кандидатын каҥашыжэ. (Овацийыш куснышо кужу жап чот сово кырымаш. Чыланат шогалыт да правитэльствэннэ ложыш Сталин йолташын каймашкэ ончат. Йӱк шэргылтэш: „Кугу Сталинлан, ура!", „Сталин йолташлан, ура!", „Вийан лийжэ Сталин йолташ, ура!", „Вийан лийжэ пэрвой лэнинэц—Сойуз Совэт дэпутатыш кандидат—Сталин йолташ! Ура!".

Шонгго-шамыч куанэн голосоватлэныт

ШЭРНУР, тэлэфон дэнэ. 12 дэкабрь. Кэчэ лэвэ. Марий Сола избиратэльный участкыш СССР Вэрховный Совэтыш сайлаш калык-шамыч кугу куанымаш дэнэ погынат. 6 шагат. „Шарнымаш" колхозын члэнышт голосоватлаш тӱҥальыч.

Избиратэльный урныш пэрвойак 62 ийаш кува—Тымбаэва Плагий бӱллэтэньым колтэн.

Тымбайэва Плагий тэний кугу йэҥ тунэммэ школым тунэм пытарэн. Голосоватлымэ пӧлэмыш пурымыж годым тудо—„Мый тыгай илышым ӱмырыштэм тэний вэлэ ужам. Мэмнан элыштэ гына шонго-шамычланат почот. Шонго улам гынат, мый Вэрховный Совэтыш сайлаш праван улам. Мый шкэ йӱкэм мэмнан элын эн прэданнэ ӱшан йэҥжылан пуэм"—маньэ.

М. Йаныш.

Вараксин избиратэльный участкэ (Йошкар Ола избиратэльный округ). Фото Овэчкинын.

СССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ кэчын вэс элласэ пэчать мом воза

Франций

С э ҥ ы ш э социализмын Сталинский Конституцийжэ нэгызэш эртышэ СССР Вэрховный Совэтыш сайлымаш—пэш кугу историчэский событий. Тидэ событий „Францийысэ пэш кумда шэмэр массын пэш чот ончымашыжым шкэ дэкшэ савыра. Газэт-шамыч Вэрховный Совэтыш сайлымэ шотышто статьам, замэткым альэ Моско гыч коррэспондэнцийым пэчатлэныт.

Всэобщий конфэдэраций трудан органжэ „Пэпль" газэт Совэт Конституцийын дэмократичэский характэржым паламда. Газэт тыгэ ончыкта: тэнийсэ сайлымаштэ избиратэль - шамыч ончылно кажнэ избиратэльный округышто пашазэ организаций дэн шэмэр организаций-шамычын выдвигатлымэ коммунист дэн бэспартийнэ - шамыч блокын кандидатышт выступатлат. „Пэпль" тыгэ паламда: Сталин йолташын кандидатуржым чыла избиратэльный округышто гайак выдвигатлэныт.

„Эр Нувэль" газэт тыгэ о н ч ы к т а: прэдвыборный кампаний годым Сталин, Молотов, Калинин, Ворошилов, Литвинов, Микойан дэн Йэжов йолташ-шамычын кандидатурыштым шӱдӧ дэнэ избиратэльный округ-шамыч выдвигатлэныт да куанэн поддэрживатлэныт.

Газэт тыгэ воза: „Кугу учоный дэн писатэль-шамыч, знамэнитый артист, льотчик, Йошкар армий командир-шамыч, тэхник-шамыч, шкэныштын трудовой порывышт дэнэ да пашалан шкэныштын прэданностьышт дэнэ палэ пашазэ дэн колхозник-шамыч —тэвэ кӧ дэпутатыш кандидат улыт".

Француз компартийын „Юманитэ" газэтшэ тыгэ воза: дэмократизм шотышто Совэт Ушэмын Сталинский Конституцийжэ гай конституций тӱньаштэ укэ. „Моско дэн Владивосток мартэ 90 миллион совэт гражданин чыла эрыкыштэ голосоватла,—манын газэт воза.

Английй

Англий компартийын „Дэйли Уоркэр" газэтшэ СССР-ыштэ сайлымэ нэргэн ик страницым возэн. Статьаштэ тыгэ ойлалтэш: СССР-ыштэ сайлымаш практикыштэ тӱньан нигунам уждымо дэмократийын пэш кугу образэцшым ончыкта, тидэ сайлымаш сандэнэ гына лийын кэртэш, вэт тудо социализм годым эрталтэш".

США

Амэрикан компартийын „Дэйли Уоркэр" газэтшэ СССР-ыштэ избиратэльный кампаний шотышто тыгэ воза: „12 дэкабрь—Совэт Ушэмын куанымэ кэчыжэ. Тидэ кэчэ вэс эллаштэ илышэ да сар дэн фашизмын шучкылыкшо вашталэш кучэдалшэ - шамычымат умбакыжэ кучэдалаш тарата. Сталинский Конституций т и д ы м ончыкта: СССР-ыштэ айдэмым айдэмэ эксплоатироватлымаш йӧршэш пытэн, Сталинский Конституций социализмын торжэствожым ончыкта".

12 ДЭКАБРЬЫШТЭ ЧЫЛА ШЭМЭР КАЛЫК ПИЙАЛ ВЭРЧ ГОЛОСОВАТЛЭНЫТ

Мыйын нигунам мондыдымо кэчэм

„Всеобщо воинский обязанность—закон. Пашазэ-Крэсаньык Йошкар Армийыштэ воинский службо ССР Ушэм гражданшамычын почотно обязанностьышт",—манын Сталинский Конституцийыштэ ончыктымо. Сталинский Конституций почэш Йошкар Армий радамыштэ улшо чыла граждан-шамычат ССР Ушэм Вэрховный Совэтыш сайлэн да сайлалт кэртыт.

Мыйат Пашазэ-Крэсаньык Йошкар Армийын дэйствитэльнэ войэннэ службышто улам, Сталинский Конституцийын пумо почэтно обязанностьшым шуктэм. 1937 ий 12 дэкабрь—ССР Ушэм Вэрховный Совэтыш сайлымэ кэчым куанэн вучышым.

12 дэкабрь кэчын мый 4 шагатланак кыньэлынам. Ышкэ пэлэнэм войэннэ билэтым налын 10-шо избиратэльный участкыш куанэн кайышым. Избиратэльный участкэ пöрт плакат, портрэт - шамыч дэнэ сылнэштарымэ. Мый ындэ 2 каналан Совэтыш сайлымаштэ участвоватлэм. Сталинский Конституций почэш тöр, вигак да шолып йÿклымаш мыйын кумылым адакат чот нöлтальэ.

6 шагат лишэмэ. Пырдыжыштэ кэчышэ сагат 6 кана пэрыш. Избиратэльнэ участкыш погынышо избиратэль шамыч чыланат кидэшышт паспортым, войэннэ, профсойуз да моло общэствэннэ организацын билэтым налын сэкрэтарь дэкэ погынышт. Мыйат шкэмын войэннэ билэтэм ончыктэн, 10-шо йэнглан бÿллэтэньым налын шкэмын голосэм партийнэ дэн бэспартийнэ-шамыч блокын кандидатлан партий дэн правитэльствын эн сай эргышт дэн ÿдырыштлан пуышым.

—Мый Йошкар Армийыштэ адакат дисциплинированнэ, бдитэльный лийаш мутым пуэм. Мый ВКП(б) Цэнтральный Комитэт дэн Совэт правитэльствын пэрвой ÿжмыжланак шкэмын вийэм, а кÿлэш лийэш гын шкэ илышэм пуаш йамдэ улам.

ССР Ушэм Вэрховный Совэтыш сайлымэ кэчэ—1937 ий 12 дэкабрь мыйын эн пийалан, куанымашан кэчэм лийэ. Мыйэ тидэ кэчым нигунамат мондэн ом кэрт.

Йошкарармэйэц
Никитин И. Н.

Калыкын кандидатшэ вэрч кугу ÿшанымаш дэнэ голосоватлэныт

Йошкар-Ола избиратэльный округын 18-шэ номэран избиратэльный участкыжэ. Тидэ участкыш „Память Ленина" колхоз пура. СССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ историчэский кэчын—12 дэкабрьыштэ тидэ колхозышто кугу пайрэм лийын. Колхозник-шамыч нигунамсэ дэч коч куанэн, кугу кумыл дэнэ Вэрховный Совэтыш дэпутатлан Лэнин-Сталин партийлан прэданнэ, калыкын интэрэсыжым аралэн моштышо, коммунист дэн бэспартийнэ-шамыч блокын кандидатышт вэрч голосоватлэныт.

Тидэ кэчын шонгго шамычат самырык гай лийыныт. Тэвэ 18-шэ избиратэльный участкысэ шонгго избиратэль Кикас Пэтр Кирилович тыгэ ойла:

—Мый социализм эпохысо избиратэль улам. Кызыт 66 ийым тэмэнам гынат, рвээзэштмыла вэлэ тучым, вэсэлан илэм. Сталинский Конституцийыштэ шонгэммэк социальнэ обэспэчэнийым налаш права уло манын ончыктымо. Кызыт мый пэнсийым налам—тыгэ мэмнан элыштэ закон шуктлалт шога. Тачэ мый шкэнан пийалан да зажиточно илыш вэрч голосоватлышым — шыргыжын Кикас Пэтр шкэ мутшым кошарта.

Тыгайак кугу куанымаш дэнэ кумыл нöлтын О. Е. Куприйанова (53 ийаш), Алэксандра Васильйэвна Карасэва да молат ойлат. А. В. Карасэва 53 ийаш гынат, тэний 200 трудодэньым ыштэн.

—Мланна чылаланнат пэш кугу правам пумо. Вэрховный Совэтыш сайлаш да сайлалтын кэрташ, пашам ышташ, канаш права уло. Тидэ вэт мэмнан гай шонгылан пэш кугу почот—ойла Карасэва, а шкэжэ шыргыжэш.

Тэнгэчэ „Память Ленина" колхозышто чылажэ 405 избиратэль большэвик партий вэрч, социализм дэн пийалан илыш вэрч шкэ йÿкыштым пуышт.

Тыгэ Йошкар-Ола избиратэльный округын 18-шэ номэран избиратэльный участкыштыжат пийалан избиратэль-шамыч, социализм элысэ пÿтынь калык дэнэ пырльа Лэнин-Сталин партий дэн шкэнан пэлэдшэ родиналан мучаш дымын прэданнэ улмыштым да тÿньамбал пролэтариатын вождьшо, кугу Сталин йолташым йöратымыштым ончыктышт.

Имм.

Коммунист да бэспартийнэ-шамыч блокын кандидатышт вэрч голосоватлышна

12 дэкабрь—шэмэр калыкын историчэский кэчыжэ лийын. Тидэ кэчым чыла шэмэр калык пэш кугу куанымаш дэнэ вучышт. Кузэ от куанэ! Тачэ кугыжан кид йÿмалнэ пызырналт илышэ шэмэр калык эн дэмократичэский Сталинский Конституция нэгызэш высший органыш—СССР Вэрховный Совэтыш шкэ дэпутатыштым сайлышт. Кажнэ йэнгын избиратэльный урно дэкэ мийэн коммунист да бэспартийнэ-шамыч блокын кандидатышт вэрч шкэ йÿкшым пэрвой пумышт шуэш.

Жап 6 чаcат шуын огыл. Йошкар Ола избиратэльный округысо 10 №-ан участкыштэ избиратэльный комиссийын пöртшö избиратэль-шамыч дэнэ тэмын.

Голосоватлымаш тÿнгальэ. Пашазыжэ, тунэмшыжэ, служышыжо, домохозайкыжэ—иктэ почэш вэсэ кидэшышт избиратэльный бÿллэтэньым заполнитлаш пураш тÿнгальыч.

Тэвэ избиратэльный урно дэк Марий йал-озанлык школышто тунэмшэ ордэноносэц Трофимов йолташ толын заполнитлымэ бÿллэтэньым йашлыкыш колтыш. Шкэжэ пэш шыргыжэш.

—Мый тидэ историчэский кэчым пэш кугу куанымаш дэнэ вучышым. Тачэ эрак кынэлын кумыл вöлтын избиратэльный участкыш толын, шкэ йÿкэм Лэнин-Сталин партийлан прэданнэ йэнг-шамыч вэрч пушым. Мэмнан Совэт Ушэмыштэ гына тыгай пийалан да вэсэла илыш. Тыгай илышым коммунист партий дэн мэмнан йöратымэ родной Сталин йолташ пуэн. Совэт Ушэмыштэ кажнэ йэнг знатный да гэрой лийын кэртэш,—манэш Трофимов йолташ.

Избиратэльный урно дэк иктэ почэш вэсэ толаш тÿнгальыч. Тэвэ водострoйыштo ыштышэ пашазэ-шамыч, тунэмшэ-шамыч, аэроклубын учльотышт, молат—чыланат толын избиратэльный урныш заполнитлымэ бÿллэтэньым колтат.

Тэвэ самырык избиратэль-шамын учльот Писарэв, фэльдшэрско-акушэрш школышто тунэмшэ Мартäнова да моло йолташмытат урныш бÿллэтэньым колтат. Нуно пэрвой кана голосоватлэныт. Тыгай права молодьожлан мэмнан Совэт Ушэмыштэ гына пуалтын. Тидэ правам Лэнин-Сталин партий пуэн. Садлан тачэ чыла самырык избиратэль - шамыч ачашт-авашт дэнэ пырльа шкэ йÿкыштым Лэнин-Сталин партийлан прэданнэ йэнг-шамычлан пуышт.

П. Щэрбаков.

Пийал вэрч йÿклэнам

Латкокымшо дэкабрь кэчэ—тидэ Совэт Ушэмысэ чыла калыкын куанымэ пайрэм кэчыжэ. Тидэ кэчын кажнэ избиратэль куанымаш дэнэ избиратэльный урно дэк мийэн, Лэнин-Сталин партийлан прэданнэ, партийнэ да бэспартийный-шамыч блокын кандидатышт вэрч голосоватлэныт.

Чодра заводын 2-шо избиратэльный участкышкэ шонгырак пашазэ-шамыч автомашина гыч волэн кодыч. Кажныжэ у вургэмым чийэн, куанымаш дэнэ шыргыжыт. Кузэ от куанэ, вэт мэмнан дэнэ пийалан да тöр праван улыт.

Избиратэльный бÿллэтэньым налын, голосоватлымэ пöлэмыш ик илалшырак йэнг ошкыльо. Тидэ чодра заводын пашазыжэ Глушков Сэргэй Пэтрович.

Тидэ кэчын Глушков йолташ 12 - дэкабрьыштэ элын патриотшо, лÿддымö гэройжылан йÿкшым пуэн.

Мый пийал вэрч йÿклэнам, манэш Глушков йолташ.

В. Чэгайэв.

Йоча комнатыштэ

Вэрховный Совэтыш сайлымэ кэчын Йошкар-Ола урэмла гыч избиратэль-шамыч шкэныштын участкылашкышт кайат. Тидэ кэчын кажнын кумылышт куанымаш дэнэ тэмын.

Эр. Жап 6 час. Марпромсойузын зданьыжэ избиратэль-шамыч дэнэ тэмын. Тидэ зданьыштэ Йошкар-Оласэ 9-шэ № ан избиратэльный участкэ пашам ышта.

Избиратэль шамыч рац дэнэ шогалын сэкрэтарь дэч сайлымаш бÿллэтэньым налын сайлымэ комнатышкэ йÿклаш пурат.

Эн пэрвойак бÿллэтэньым Кузнэцова Лилан аважэ—Кузнэцова Марусьа избиратэльный урныш колтыш. Вара тудын почэш шÿдö дэнэ избиратэль-шамыч шкэ йÿкыштым мэмнан родинан эн сай эргыштлан—О. Ю. Шмидт, Г. И. Игнатьйэв да В. Ф. Пикина йолташ-шамычлан пуэныт.

Ÿлыл пачашыштэ посна волгыдо комнат сад, тÿрлö сÿрэт-шамыч дэнэ сылнэштарымэ. Тидэ сайлаш толшын йочашт-шамычлан ыштымэ посна комнат. Комнат кöргым ончэн йöратэт. Сайын сöрастарымэ тÿрлö пэлэдыш, лозунг, вошт ончыш. Ÿстэмбалнэ йоча шамычын йöратымэ модышышт.

Ÿстэл воктэн шинчышэ 5 ийаш Кузнэцова Лила моткоч чолга ÿдыр. Лила тÿрльö модыш дэнэ модэш, мура, курштaлэш.

—Тачэ мыйын авам Совэтыш сайлаш толын,—манэш изи ÿдыр.

Тыгэлан кэчэ мучко йоча комнат, йоча шамыч дэнэ йуарлыш.

—Шуко полышым пуа тидэ комнат,—манын мокгат йоча-шамычын авашт.

Ильан Йапык.

Самырык избиратэль-шамыч голосоватлэн лэкмэк вучымо комнатыштэ домино дэнэ модыт. (Йошкар-Оласэ 11-шэ избиратэльный участкэ). Фото Рыбаковын.

188

Ачаш-аваш голосоватлымэ годым йоча-шамыч йоча комнатыштэ модыт. (Йошкар-Олаэ 11-шэ избирательный участкэ). Фото Рыбаковын.

КОМСОМОЛ ОЗАНЛЫКЫШТЭ ПОРЯДКЫМ ЫШТЫМАН

1938 ийыштэ Совэт Союз мучко комсомол документ вашталтымаш паша эртаралташ. Тидэ шушаш комсомол документ вашталтымаш шкэ политический значеньыж дене да организационный шотшо денэ алье мартэн комсомол документ вашталтымаш деч вес тӱрлӧ лийэш. Комсомол документ вашталтымаш кажэ комсомолэцын да первичный организаций-шамычын боеспособностьышт дэн политик шинчымашыштым нӧлталмаш лиэш.

Комсомол документ вашталтымэ срокшо мэмнан йамдылалт шумо гыч да комсомол озанлыкыштэ порядкым ыштымаш гыч лийын шога.

Но тидэ кугу политик кампаньым сайын вашли йашлан мэмнан Марий республикысэ комсомол организаций алье йамдэ огыл. Кырык Марий, Морко, Пектубай, Йоласал райкомол-шамычын да Йошкар-Ола горкомолын комсомол озанлыкыштым тэргэн налмэк, раш койо: нинэ комсомол организаций-шамычын сэкрэтарьышт комсомол озанлык денэ огыт заниматлэ. Комсомол озанлыкыштэ тошто сэмынак, порядкым ыштымэ огыл. ВЛКСМ ЦК-н IV-шэ пленумжо да XIV-шэ Область комсомол конфэрэнцийын комсомол озанлыкыштэ порядкым ыштымэ нэргэн ончыктымышт гыч нимогай выводым ыштэн огытыл. Садлан нинэ райкомоллаштэ шуко личный карточкэ-шамычым йоҥылыш, ситартышыжэ амыртылын заполнитлымэ, тӧрлатымашым ыштылмэ, адак райкомол сэкрэтарьын подписьшэ укэ. Йужо комсомолэцын личный карточкыжым йомдарымэ. Йужыжо учот гыч сниматалтдэ кайэныт.

Моло райкомолыштат комсомол озанлыкыштэ порядкым ыштымэ огыл.

Кызыт кажнэ райкомолын тӱҥ задачыжэ—комсомол озанлыкыштэ порядкым ышташ. Тидлан чыла комсомолэц-шамычым, угыч учотыш налман. Личный карточкэ йомдарымэ гын угыч восстановитлаш. Вэс организацийыш учот гыч снимайалтдэ кайшэ-шамычлан алье снимайалтдэ тол шо-шамычлан личный карточкыштым налаш полшыман. Тӧрлэн да амыртылмын карточкэ-шамычым угыч возыман.

Комсомол озанлыкыштэ порядкым ыштэн шуктымэк гына комсомол документ вашталтымашым сайын вашлийаш, образцово эртарэн кэртына.

Г. Кондратьэв.

ВЛКСМ ЦК-ашта

ВЛКСМ ЦК высший учебный заведеньыласэ комсомол организаций-шамычын организационно шталтымышт нэргэн йодыш-шамычым ончэн. ВЛКСМ ЦК и решеньыжэ почэш вузласэ комсомол организацийлаштэ тыгай структур ышталташ.

Кумыт алье кумыт деч шуко факультэт улшо вузлаштэ: а) общо вузысо комсомол погынымашэш сайлымэ высшэ учебнэ заведеньысэ ВЛКСМ комитэт;

б) факультэт комсомол погынымашэш сайлымэ факультэт организацын бӱрожо;

в) группысо комсомол погынымашэш сайлымэ группысо комсорг.

Моло вузлаштэ:

а) вузысо общо комсомол погынымашэш сайлымэ высшэ учебный заведеньысэ ВЛКСМ комитэт;

б) курсовой общо комсомол погынымашэш сайлымэ, курсысо ВЛКСМ организацийын бӱрӧ;

в) группысо комсомол погынымашэш сайлымэ группысо комсорг.

Комсомолын пуртымаштэ да ВЛКСМ гыч лукмаштэ тыгай порядок ышталтын:

Вузлаштэ 3 алье 3 деч утла факультэт уло гын, факультэт организацийын ВЛКСМ бӱроэш прэдварительнэ обсуждатлэн, факультэтысэ общо комсомол погынымашэш ончалтэш;

б) моло вузлаштэ—курсысо организацийын бӱроэш прэдварительнэ обсуждатлэн, курсысо общо комсомол погынымашэш ончалтэш; в) общо вуз ВЛКСМ комитэтэш ончалтэш; г) райкомолэш ончалтэш.

ВЛКСМ ЦК вузласэ комсомол организаций-шамычлан умландара: тидэ структур общовузовский комсомол погынымаш эртарымаш гыч ок утарэ, а ВЛКСМ уставым тӱрыс шукташлан комсомолэц-шамычын интэрэсоватлымэ соответствуйущий йодыш-шамычым общо вузысо комсомол погынымашэш обсуждатлаш гына обеспечыватла.

МОРКЫШТО ВАШТАЛТЫШ УКЭ

1937 ий 3 нойабрьыштэ лэкшэ „Рвэзэ Коммунист" газэтэш Морко комсомол организацийыштэ Лазарэв дэн Димитрийэвын кодшо косажым куклэн пытармаш, манын возымо ылье. Морко ВЛКСМ райком у состав бӱро да тудын сэкрэтарьжэ Пэтров йолташ тыжэчын кӱлэш выводым ыштэн огытыл да улшо ситыдымашым пытараш комсомол организацийым мобилизоватлэн огытыл.

Шакше буржуазнэ националист кашакын пособникышт райкомын ожнысо сэкрэтарьжэ шамыч Лазарэв дэн Димитрийэв районысо комсомол организацийыштэ комсомол озанлыкым вэлэ огыл, пропагандэ дэн политик воспитаньэ пашамат развалитлэныт. Нуно лӱмынак политучобылан полшаш колтымо оксам использоватлэн огытыл. Нунын осалланымыштым политучобо вуйлатышэ Скворцов ужын шогэн гынат, обкомолыш сигналым пуэн огыл. Комсомол организацийын состойаньыжэ нэргэн Лазарэв, тугак Димитрийэв ВЛКСМ обкомлан „паша чыла сай", манын шойышт возэн шогэныт, а вэрлашкэ лэктын полышым пуэн огытыл. Тидэ очковотирательствэ Скворцовлан сайын вэлэ тучын, ласкан, куанэн гына шогэн. Тыгэ ыштымаш тушман кашакын пособникышт дэн подхалимыштшамычлан полшымаш вэлэ лийын.

ВЛКСМ Морко райкомолышто „Патыр" комсомол организацийлан ончыл организацийлан шотлалтэш. Тидэ организацийыштэ 17 комсомолэц уло. Тугэ гынат, тидэ организацийыштэ кэнгэж деч вара политик тунэммаш лийын огыл. Сталинский Конституций дэн Вэрховный Совэтыш сайлымэ положеньэ тунэммашым организоватлэн огытыл. Комитэт сэкрэтарь Никитин дэн пропагандист Сэргэйэв йолташмыт политик воспитаньэ пашам ыштэш пижын огытыл. Тыштэ комсомолэц-шамыч пешак тунэмнешт. Тидэ комсомол комитэтын членжэ Михайлов йолташ райкомолышто штатный пропагандистлан шогэ. Но намысдымэ Михайлов шкэ организацийыштыжэ нимогай полышым ок пу. Эсогыл политучобым организоватлашат полшэн огыл.

Тидэ йал совэтыштак „Москва" колхозысо тӱҥалтыш комсомол организацийын комсоргшо Смирнов Микалэ пропагандистлан Йефимовым шотла, а ВЛКСМ райком Осиповым пэнгыдэмдэн. Тыштат кэнгэж деч вара ик заньатийат лийын огыл. Тыгак „Ударник", „Кугу-Шальэ", „Кугу-Нур" колхозласэ, адак Азйал пэлэ кыдалаш школ пэлэнсэ комсомол организацийлаштэ пропагандист укэ. Садлан тыштэ комсомолэц-шамыч кызылат тунэмдэ илат. Тыгай паша Скворцовын шинча ончылныжо лийын шогэн. Тыжэчын палэ, умбакыжэ политучобо отдел вуйлатышэ бездельник Скворцов комсомолын вуйлатымаш пашаштыжэ кодын огэш кэрт.

ВЛКСМ ЦК II-шо пленум пунчал почэш райком сэкрэтарь-шамыч комсомолэц-шамычын политик тунэммашыштым личнэ вуйлатыман. Морко райкомол сэкрэтарь Пэтров йолташ гын, вэрласэ организацийлаштэ политучобым кузэ шындымым шкат огэш палэ. Кӱшнӧ ончыктымо тидэ факт-шамыч ВЛКСМ Морко райком сэкрэтарь Пэтров йолташын политучобо пашам аклыдымашым ончыктат. ВЛКСМ Маробком бӱролан тидэ факт гыч Морко райкомол вуйлатышэ-шамычын огэ выводым ыштэн, практик полышым пуэн шогыман.

Г. М. Эрский.

„Вийан Памаш" комсомол организацийлан полшыман

„Вийан Памаш" колхоз пэлэнсэ комсомол организацийыштэ паша лушкыдэмын. Политзаньатий жапыштэ огэш лий, расписаньэ укэ. Пропагандист Васильйэв Г. кузэ шона тугэ заньатийым эртара. Ситартышыжэ йӱын руштмыжо годым заньатийым кӱрлэш.

7 комсомолэц кокла гыч 4 5 комсомолэц вэлэ политзаньатийыш коштыт.

Чыла тидэ ситыдымаш-шамычым Роҥго райкомол да тудын сэкрэтарьжэ Сорокин шинча гынат, нимогай мэрымат ыштэн огытыл. Роҥго райкомоллан „Вийан Памаш" колхоз пэлэнсэ комсомол организацийлан политучобым сайэмдаш полшыман.

Артэмийэв А. Ф.

Отв. рэдактор—Г. М. ЭРСКИЙ.

Упол. Марлита А-565. Тираж 2860 экз. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Маробком дэн горком орган. Савыктышэ „М. К"